

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๑ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๐๘

ปฏิสงขา โยนิโส

วันนี้รู้สึกมีความภาคภูมิใจมากที่ได้เห็นนักปฏิบัติมากท่าน ก้าวเข้ามาสู่วัดป่าบ้านตาด อันเป็นเช่นแดนนรก ซึ่งไม่คิดว่าจะมีท่านผู้ใดสนใจยอมเสียสละค่าตัว ฝ่าฝืนความลำบากในหนทางอันก้นดาร์ เข้ามาสู่สถานที่อันแร้นแค้นก้นดาร์นี้ แต่กลับได้เห็นท่านนักปฏิบัติ และท่านคณะศรัทธามากท่านออกสู่จากสถานที่ และหนทางอันแสนไกลเข้ามาโดยไม่คิดถึงความลำบากและสิ้นเปลืองใด ๆ แม้ชีวิตพร้อมทั้งร่างกายก็ยอมเสียสละเพื่อบูชาพระรัตนตรัย คือพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ สมกับนามผู้เป็นศิษย์พระตถาคตผู้องอาจกล้าหาญต่อการเสียสละเพื่อหมู่ชน ทุกท่านที่มาเป็นผู้มุ่งหวังประโยชน์ต่ออรรถธรรมอันยอดเยี่ยม ฉะนั้น เรื่องความลำบากจะสิ้นเปลือง ตลอดชีวิตซึ่งเป็นของมีค่ามาก จึงไม่สามารถเป็นอุปสรรคต่อการมาของท่านทั้งหลายได้ เพราะอำนาจแห่งศรัทธาความเชื่อมั่นต่อหลักธรรมเป็นของมีกำลังมากกว่าสิ่งที่กล่าวมา ไม่เช่นนั้นก็ไม่มีการกล้าเสียสละ

แม้ท่านที่เป็นนักบวชก็เช่นเดียวกัน จะไม่มีท่านผู้ใดกล้าเสียสละเพศจากความเป็นฆราวาสที่โลกเห็นว่าเป็นของมีคุณค่า ก้าวเข้ามาในเพศของนักบวชซึ่งเป็นเพศที่ไร้คุณค่าในส่วนแห่งร่างกายนี้เลย เพราะเพศของพระเป็นเพศที่สละทุกสิ่งทุกอย่างที่โลกเห็นว่ามีราคา แม้ร่างกายพร้อมทั้งจิตใจก็ยอมสละพลีชีพเพื่อความเพียร ในหลักธรรมอันล้ำค่าที่เรียกว่า สวากขาตธรรม และ นิยยานิกธรรม และเพื่อสละทิวิมานะ ความสงวน ความหึงหวงในทุกสิ่งซึ่งเคยฝังใจมาเป็นเวลานาน ให้ลดน้อยหรือหมดสิ้นไปโดยลำดับ ด้วยอำนาจความเป็นนักบวชและนักกล้าเสียสละ ดำรงชีพและปฏิบัติธรรมตามเยี่ยงอย่างของนักบวชที่พาดำเนินมา ชื่อว่าถูกต้องตามสวากขาตธรรมที่ตรัสไว้ และทรงพาดำเนินมา

หากว่าพระศาสนาพึงได้รับการบำรุงด้วยการปฏิบัติตามโดยถูกต้องตลอดสาย จากท่านที่เป็นนักบวชและท่านพุทธศาสนิกชนทั่ว ๆ ไปแล้วไซ้ แม้นักบวชทั้งเป็นพระ เป็นเณร เณร ชี และพุทธบริษัทจะมีจำนวนมากเท่าไร พระศาสนาก็ยิ่งจะเจริญมากเท่านั้น ดังนั้นพระพุทธศาสนาจึงอาศัยท่านพุทธบริษัทจะเป็นผู้ประดับให้สวยงาม โลกจะมีความร่มเย็นเพราะพระธรรมแผ่กระจายไปทุกหนทุกแห่ง ขึ้นชื่อว่าธรรมแล้วย่อมให้ความอบอุ่นและความไว้วางใจแก่โลกตลอดมา เท่าที่ควรแก่กำลังความสามารถของผู้บำเพ็ญ

คำว่า ธรรม คือธรรมชาติที่คอยกระตุ้นเตือนความผิดพลาดของผู้บำเพ็ญอยู่เสมอ ฉะนั้นแต่ละท่านถ้าต่างมีความสนใจใคร่ต่อการปฏิบัติธรรมอยู่บ้างแล้ว ไม่ว่าจะงาน และ สังคม ตลอดประเทศชาติบ้านเมือง ย่อมจะได้รับความเป็นธรรม และสงบเรียบร้อยไปตาม ๆ กัน ไม่ค่อยจะมีการเอาเปรียบเอารัดกัน ผู้ใหญ่ก็มีความเมตตา ผู้น้อยก็มีความเคารพ และมีความจงรักภักดี ซื่อสัตย์สุจริตต่อผู้ใหญ่ ต่างก็มีความเป็นธรรมต่อกัน การทะเลาะ เบาะแว้งแข่งดีอันเป็นบ่อเกิดแห่งความหายนะก็ไม่ค่อยมีทางเกิดขึ้น แม้มีก็นับวันลด น้อยลงไปเป็นลำดับ เพราะต่างฝ่ายต่างมีธรรมเครื่องซึ่งตวงและยับยั้งไม่ผลุนผลันรุนแรง มีความเห็นอกเห็นใจกัน ซึ่งหลักธรรมอันแท้จริงก็แสดงถึงความเห็นอกเห็นใจกันอยู่แล้ว ไม่ให้ดูหมิ่นเหยียดหยามกัน และสอนให้มีความเข้มแข็งต่อหน้าที่การงาน งานหนักก็รับ เอา งานเบา ก็รับทำ ไม่เห็นแก่ความลำบาก พยายามพึ่งตัวเองด้วยกำลังปลีแข้ง

ไม่ให้เป็นการนอนชายข้างเกวียนไปในป่า ล้อเกวียนติดหล่มจมลงลึก ควายลากไปไม่ไหว ชายนั้นร้องโวยวายไปทั่วทั้งป่าและวิงวอนให้เทวดาที่เป็นเจ้าป่าลงมาช่วย ขณะนั้นปรากฏว่าเทวดาผู้มีใจเป็นธรรมก็รีบมาร้องบอกให้เขาเขียนควายให้เดิน เพื่อลูกล้อจะได้ เคลื่อนที่จากหล่มลึก พอชายนั้นเขียนควายให้เดินตามคำสั่งของเทวดาเท่านั้น ล้อก็เคลื่อน จากหล่มลึกไปได้ เทวดาผู้ใญ่บุญก็สั่งสอนเขาเสียบ้างว่า การร้องโวยวายไปก่อนโดยที่ยัง ไม่ได้ทดลองกำลังของตนให้เต็มฝีมือเสียก่อน ใครเขาจะมีแก้ไขช่วยเราได้เล่า ฉะนั้นการ หมายพึ่งตัวเองจึงดีกว่าการหวังพึ่งผู้อื่นโดยถ่ายเดียว จะไม่ทำให้เป็นคนขี้เกียจคอยแต่พึ่ง เขาทำเดี๋ยว เพราะการหวังพึ่งแต่เขาทำเดี๋ยวจะทำคนนั้นให้เป็นคนอ่อนแอ แอบขึ้นอยู่บน หลังและขึ้นขี่บนคอของเขาตลอดเวลา ใครเล่าจะมาเป็นบ้อยคอยแบกหามคนทั้งคนอยู่ ตลอดเวลา ถ้าเป็นพระเพียงสะพายบาตรลูกเดียวก็รู้สึกหนัก และมองหาที่ปลงที่วางอยู่ แล้ว

ท่านนักปฏิบัติโปรดคำนึงธรรมบทนี้ให้มาก จะเป็นผู้เข้มแข็งในหน้าที่ของตน สิ่งใด ที่สุดวิสัยจริงก็ให้ทราบที่สุดวิสัยจริง ขึ้นชื่อว่ามนุษย์ผู้มีศาสนาอยู่ภายในใจบ้างแล้วต้อง เห็นใจกัน และมีแก้ไขที่จะช่วยผู้จนมุมให้หลุดพ้นจากเหตุการณ์นั้น ๆ ไปได้ ไม่ปล่อยให้ ตายทิ้งเปล่า ๆ โดยไม่มีแก้ไขช่วยเหลือ ข้อสำคัญขอให้ตั้งหลักประกันตัวเราไว้ด้วยความ เป็นนักสู้ในหน้าที่การงานที่ชอบธรรมทุกกรณี ตามเพศและวัยของตน ถ้าเป็นนักบวชก็จะ เป็นผู้ประดับและเป็นเครื่องประดับโลกและพระศาสนาให้สวยงามและเจริญรุ่งเรือง เพราะ ผู้มีความประพฤติมรรยาทหน้าที่การงานดี ย่อมเป็นที่คู่ตมแก่เพื่อนและประชาชนทั่ว ๆ ไป ไม่มีวันจิตจาง ฉะนั้น คุณธรรมทั้งสามนี้มีอยู่ในผู้ใดไม่ว่านักบวช ฆราวาส หญิง ชาย ผู้

นั้นยอมเป็นที่เคารพนับถือจากหมู่มชน ไม่มีใครรังเกียจเพราะเป็นผู้มีเครื่องประดับอันล้ำค่า
ภายในตน

อนึ่งเครื่องประดับดังกล่าวนี้ ไม่มีการสิ้นเปลืองทรัพย์สมบัติอะไรมากมาย ไม่
เหมือนเครื่องประดับชนิดอื่น ๆ แต่สามารถจะทำคนให้งามได้ทุกเพศทุกวัย และทุกยุค
ทุกสมัย ทั้งเป็นเครื่องประดับที่ล้ำยุคล้ำสมัยมาตลอดกาล ไม่มีเครื่องประดับอื่นใดจะเป็น
คู่แข่งได้ พระพุทธเจ้าผู้ทรงพระเกียรติกีก้อง และสะท้อนสะท้อนไปทั่วไตรโลกธาตุ
ประกาศพระศาสนาให้มนุษย์ เทวดา อินทร์ พรหม ยมยักษ์ ได้มีความเคารพเลื่อมใส และ
สักการบูชาอยู่ทุกหนทุกแห่ง ก็เพราะคุณธรรมทั้งสามประเภทคือ ความประพฤติ มรรยาท
และความมองอาจกล้าหาญในหน้าที่การงานนี้เอง เป็นรากฐานสำคัญ

ตามธรรมดาแล้วนักบวชไม่ว่านักบวชในครั้งโน้นหรือในครั้งนี่ ไม่ปรากฏว่ามีอะไร
สวยงามภายในร่างกาย และเครื่องนุ่งห่มตลอดบริวารทุกชิ้น เพราะมีแต่สิ่งในโลกไม่พึง
ปรารถนาในองค์ของพระ และเครื่องอาศัยของพระเลย แต่เพราะความประพฤติมรรยาท
อภัยาศัยใจเยือกเย็นของพระผู้มีธรรมต่างหาก ที่ทำให้โลกเกิดความเชื่อเลื่อมใส กราบไหว้
บูชา และถือเป็นครูอาจารย์โดยหวังพึ่งเป็นพึ่งตายจริง ๆ ทั้งมอบความไว้วางใจทุกอย่างไว้
กับพระผู้มีธรรมเป็นที่น่านับถือ แม้จะเป็นจะตายก็ไม่ยอมห่างเหินจากพระ และยึดถือเป็น
สรณะจนถึงวาระสุดท้ายแห่งชีวิต ไม่ยอมปล่อยวาง

คุณธรรมที่เป็นหลักใจของโลก คือความประพฤติดี มรรยาทดี อภัยาศัยดี หน้าที่
การงานดี ความไม่มองข้ามตัว ที่เรียกว่า *อดตา หิ อดตโน นาโถ* ทำตนให้เป็นที่พึ่งของ
ตน มีในผู้ใดผู้หนึ่งชื่อว่า มีสิริความงามประจำตน คนประเภทนี้ถ้าเป็นฆราวาสแม้คนอื่นจะ
รับเป็นภาระเลี้ยงดู ตลอดให้ที่อยู่อาศัย ให้ทำงานในบ้านหรือวงงานต่าง ๆ ก็ไม่ทำให้งาน
ในวงงานนั้น ๆ เสียไป หรือจะทำงานโดยการขอร้อง หรือค่าจ้างรางวัลจากคนอื่น เขาก็ตั้ง
หน้าทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต เช่นเดียวกับเขาทำงานส่วนตัวเขาเอง ไม่มีการคดโกง
ต่อการทำงาน และเวล่ำเวลา ตลอดหมู่เพื่อนที่เกี่ยวข้อง มีความขยันหมั่นเพียรเป็นรากฐาน
ของบุคคลผู้หวังพึ่งตน และเป็นที่เบาใจแก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเขา คนประเภทนี้ไปอยู่ที่
ไหนก็เป็นเป็นที่พึ่งของตัวได้ และยังเป็นเป็นที่พึ่งของคนอื่นที่เขายังไม่มีความสามารถ จะได้รับ
ถ่ายทอดไปเป็นตัวอย่างอันดีและดำเนินตาม แล้วกลายเป็นคนพึ่งตนเองได้ในกาลต่อไป
ฉะนั้น หลักพระพุทธศาสนาจึงสอนเน้นลงในธรรมทั้งสี่ประเภทนี้ ไม่ให้มองข้ามไป โดย
เห็นว่าเป็นธรรมสำคัญ และถือเป็นหลักใหญ่ส่วนหนึ่งของพระศาสนาด้วย

เราผู้ก้าวเข้ามาสู่วงพระศาสนาและผ้ากาสาวพัสตร์มีนามว่า พระศากยบุตร โปรต
 สำนึกอยู่เสมอว่าอย่าเป็นผู้ล้มตน จงนำข้อวัตรข้อปฏิบัติที่เป็นระเบียบแห่งความประพฤติ
 อันดีงามตามเสด็จพระพุทธเจ้าเพื่อตัดกิเลสอาสวะโดยทางความเพียรอย่าลดละ จะชื่อว่า
อตฺตา ทิ อุตฺตโน นาโถ ด้วย เป็นสิริมงคลแก่โลกด้วย เป็นผู้ส่งเสริมพระศาสนาให้เจริญ
 ด้วย คนประเภทนี้มีมากเท่าไรจะเป็นเครื่องประดับพระศาสนา และโลกให้เจริญสวยงาม
 มากเท่านั้น แม้เสื้อผ้าที่เป็นเครื่องทรงของพระจะเป็นสิ่งที่โลกไม่ค่อยต้องการ อวัยวะที่มีผม
 บนศีรษะซึ่งโลกถือว่าเป็นของสวยงาม แต่ถูกโกนสิ้นจนหมด ยังปรากฏอยู่เพียงศีรษะโล้น
 ๆ ก็ตาม โลกมิได้คำนึงในส่วนเหล่านี้ว่าเป็นสิ่งสำคัญ แต่คำนึงถึงข้อปฏิบัติ มรรยาท
 อริยาศัย ที่ถูกต้องกับศีลธรรมอันดีงามต่างหาก นี่เป็นจุดที่หวังของโลกผู้มีความรู้ร้อนอยู่
 ด้วยกิจการต่าง ๆ จะอาศัยผู้มีความรู้มรณด้วยธรรม จะไม่ผิดหวังสำหรับผู้มาอาศัย

ดังนั้น จึงขอขอบคุณ และอนุโมทนาด้วยทุกท่าน ที่อุตสาหมาจากทางไกล สละทุก
 สิ่งทุกอย่าง เวล่ำเวลา ความลำบาก แม้ชีวิตอัตภาพก็ยอมสละได้ เนื่องกับการไปการมา
 เพื่อศึกษาธรรม และยึดไปเป็นเครื่องดำเนินด้วยความถูกต้อง เพื่อหวังความเจริญก้าวหน้า
 ในอนาคต โปรตทำความสนใจในหน้าที่ และข้อปฏิบัติเต็มกำลังความสามารถ เพราะทุก
 ๆ สิ่งที่เกี่ยวข้องความเป็นอยู่ และเครื่องอาศัยของพระ เราปล่อยให้โลกเป็นผู้รับภาระโดย
 สิ้นเชิงแล้ว ที่อยู่อาศัยที่ให้นามว่า วัด ญาติโยมก็มีศรัทธาจัดสร้างขึ้น ตลอดเสนาสนะ ห้อง
 ชั้บถ่ายต่าง ๆ โลกมีความใฝ่ใจ และตามสนับสนุนเต็มความสามารถตลอดมา ไม่ปรากฏว่า
 จะมีอะไรบกพร่อง นอกจากพวกเราจะเป็นผู้บกพร่องเสียเอง จึงไม่ควรไปทำความกังวล
 กับปัจจัยสี่

โปรดสนใจและบำเพ็ญหน้าที่ของตนให้สมบูรณ์ด้วยข้อปฏิบัติ โดยความเข้มแข็ง
 เพื่อผลที่เรามุ่งหวังมาเป็นเวลานาน ได้แก่ความพ้นทุกข์ทางใจโดยสิ้นเชิง จะเป็นสมบัติอัน
 ล้นค่าของเราในวันหนึ่งแน่นอน ก็การดำเนินเพื่อธรรมอันยอดเยี่ยมนั้น ต้องดำเนินด้วยข้อ
 ปฏิบัติตามที่ประทานไว้แล้วทุกแง่ทุกมุม ไม่มีแ่งที่น่าสงสัย และมีได้ดำเนินไปตามทางสาย
 ที่โลกดำเนินกัน เช่น ทางเดินเท้า ทางเดินด้วยยวดยานพาหนะ แต่ดำเนินไปด้วยทาน ศีล
 ภาวนา หรือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งเป็นทางของจิตจะต้องดำเนินเช่นนั้น ศีลไม่ว่าข้อใดที่
 ทรงบัญญัติไว้ โปรตถือเป็นข้อหนักแน่นและสำคัญยิ่ง ที่จะตามรักษาให้เป็นผู้งามในศีล

กิจการใดถ้าเห็นว่าเป็นความชอบธรรมที่จะยังสิ่งมัวหมองออกจากกาย วาจา ใจ
 เป็นลำดับ อย่าเห็นเป็นของเล็กน้อย โปรตถือเป็นของสำคัญทุก ๆ ข้อไป เพราะพระโอวาท
 ทุกบททุกบาทที่ประทานไว้ ก็เพื่อจะแก่นิสัยอันเจือไปด้วยสิ่งมัวหมองของสัตว์ซึ่งติดแนบ

อยู่กับใจมาเป็นเวลานานเท่านั้น มิได้เพื่อสิ่งสมสิ่งทีกล่าวมา เพราะการปฏิบัติตามธรรมของพระพุทธเจ้าเลย

การบิณฑบาตเป็นอาชีพที่บริสุทธิ์ ทั้งเป็นกิจจำเป็น และสำคัญของพระข้อหนึ่ง การขบฉันก็เป็นกิจวัตรจำเป็นข้อหนึ่ง ควรให้มีหลักธรรมวินัยเป็นเครื่องคุ้มกันเสมอ ในขณะที่ฉันอย่าปล่อยให้กิเลสตัณหาสอดแทรกขึ้นมาในขณะนั้น ควรพิจารณาโดยแยบคาย อาหารทุกประเภทที่ได้มาจากการบิณฑบาต หรือได้มาจากทางอื่น ได้มาด้วยสัมมาอาชีวะ หรือได้มาด้วยมิจฉาอาชีวะ ถ้าได้มาด้วยสัมมาอาชีวะถือว่าได้มาโดยชอบธรรม เมื่ออาหารก้าวเข้ามาถึงตัวเราแล้ว ขณะที่ฉันก็อย่าให้มิจฉาอาชีวะแทรกเข้ามาในเวลานั้นได้ ถ้าฉันด้วยกิเลสตัณหา ฉันด้วยความคะนอง ฉันด้วยความฟุ้งเพื่อเห่อเหิมในรสชาติแห่งอาหารปัจจัยที่อยู่อาศัย เครื่องนุ่งห่ม ยาบำรุงร่างกายแล้วนั้นแล แม้ทุกสิ่งที่ได้มาด้วยความบริสุทธิ์ แต่กิริยาที่บริโภคใช้สอยกลายเป็นมิจฉาชีพไปโดยเจ้าตัวไม่รู้

ฉะนั้น ก่อนบริโภคใช้สอยในปัจจัยทุกสิ่ง พระพุทธเจ้าจึงสอนให้พิจารณา ปฏิสงขา โยนิโส เพราะคำว่า ปฏิสงขา โยนิโส ไม่ใช่เรื่องเล็กน้อย แต่เป็นเรื่องใหญ่โตมากและครอบคลุมหมดทั้งโลก เพราะเป็นเรื่องของปัญญา จึงไม่ควรทำเอาเฉย ๆ โดยปราศจากการใคร่ครวญไตร่ตรองให้รอบคอบก่อน ก่อนฉันทุก ๆ ครั้ง จึงควรพิจารณาปัจจัยที่มารวมอยู่ในบาตรหรือในภาชนะว่านี้ได้มาแล้วด้วยความบริสุทธิ์ แต่ขณะจะฉันจะเป็นความบริสุทธิ์หรือไม่ หรือจะกลายเป็นมิจฉาชีพไปโดยเจ้าตัวไม่รู้ ด้วย ปฏิสงขา โยนิโส จีวร ปิณฑปาต เสนาสน์ คิลานเภสัชข์ ปฏิเสวามิ ให้เห็นสักว่าเป็นเครื่องเยียวยาธาตุนั้น ๆ เพื่อบำเพ็ญพรตธรรมจรรยาให้เป็นไปในวันหนึ่ง ๆ เท่านั้น ไม่ได้มุ่งถึงรสชาติความเอร็ดอร่อย ไม่ได้มุ่งถึงอาหารจะประณีตบรรจงหรือไม่ ไม่ได้มุ่งถึงสถานที่และชาติชั้นวรรณะของผู้มาให้ทาน แต่มุ่งถึงความบริสุทธิ์ใจที่ได้มาด้วยความชอบธรรม และการขบฉันด้วยความชอบธรรมเท่านั้น นี่แลเป็นยอดอาหาร เป็นอาหารที่ประเสริฐ และเป็นการขบฉันที่ชอบธรรม

อาหารที่ได้มาในจานหรือในปิ่นโต ก็เรียกว่ารวมมาแล้วประเภทหนึ่ง เพราะก่อนจะสำเร็จรูปเป็นอาหาร เขาต้องผสมเครื่องทำครัวให้สมบูรณ์ก่อน แล้วกลายเป็นอาหารประเภทนั้น ๆ ขึ้นมา เวล่านำอาหารนั้น ๆ ลงในบาตรก็เรียกว่ารวมอีกครั้งหนึ่ง เราพิจารณาให้เห็นชัดในการรวมอาหารภายนอก กับการรวมอาหารภายในบาตร มีลักษณะต่างกันอย่างไรบ้าง พิจารณาอย่าให้ตื่นเต้น อย่าให้ติดอกติดใจ และอย่าให้มีความขยะแขยงต่ออาหารที่จะบริโภคซึ่งคลุกเคล้ากันอยู่ในบาตรหรือในที่แห่งเดียวกัน แล้วย้อน

เข้าไปพิจารณาอาหารที่รวมกันแล้วผ่าน मुखทวารเข้าไปถึงส่วนร่างกาย นั้นยิ่งเป็นการ
 คลุกเคล้ากับสิ่งปฏิกุศลในร่างกายมากขึ้น

ผู้พิจารณาตาม ปฏิสงฺขา โยนิโสฯ ที่ตรัสไว้จะมีอุบายแยกคายทั้งขณะที่ได้มา ทั้ง
 ขณะที่จะฉัน ทั้งขณะที่กำลังฉัน และขณะฉันผ่านไปแล้ว แม้อาหารจะรวมเข้าไปสู่ร่างกาย
 และซึมซาบเข้าไปในส่วนต่างๆ ของร่างกายแล้ว ก็จะได้รับอุบายแยกคายจากการพิจารณา
 ตลอดเวลา ทั้งไม่มีความขยะแขยง และไม่มีความตื่นเต้นกับอาหารทุกประเภทที่จะบริโภค
 เพราะสักว่าเครื่องเยียวธาตุนั้น ถ้าจะพูดกันตามหลักความจริงแล้ว ในตัวของ
 เรามันเป็นพื้นฐานแห่งความไม่สะอาดอยู่แล้ว แม้อาหารจะเป็นของประณีตบรรจงและมีรส
 เอร็ดอร่อย แต่พอผ่าน मुखทวารเข้าไป ถ้าไม่มีน้ำลายซึ่งเป็นของปฏิกุศลรับเชื่อมอยู่แล้วจะไม่มี
 รสชาติอะไรเลย ต้องอาศัยน้ำลายคลุกเคล้าจึงจะปรากฏมีรสชาติขึ้นมา จะเคี้ยวกลืนก็
 สะดวกสบาย

เพียงเท่านี้ก็พอทราบได้ว่า ธาตุชั้นของมนุษย์และสัตว์ต้องการของปฏิกุศลของ
 สะอาดและสวยงาม เช่น เพชรนิลจินดา ที่ถือว่ามีราคาแพง จะนำมาเยียวหา หรือหล่อเลี้ยง
 ธาตุชั้นย่อมไม่สำเร็จประโยชน์ เพราะธาตุชั้นไม่ใช่ของสวยงาม แต่เป็นของปฏิกุศล เมื่อ
 นำสิ่งที่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับเขามาให้ เขาจึงยอมรับและซึมซาบกันทันที ทั้งมีชีวิตสืบ
 เนื่องกันมาได้เป็นลำดับ แต่ต้นจนถึงเวลาอวสาน ล้วนเป็นไปด้วยสิ่งปฏิกุศลคลุกเคล้ากัน
 ฉะนั้น นักปฏิบัติซึ่งเป็นเพศที่ไม่นิ่งนอนใจในสิ่งที่มาเกี่ยวข้องกับตน จึงควรพิจารณาให้
 เห็นตามความจริงในปัจจุสัย มีบัณฑิต เป็นต้น ทั้งที่อยู่ข้างนอก ทั้งที่รวมอยู่ในบาตร ทั้ง
 รวมอยู่ใน मुखทวาร ทั้งผ่านเข้าไปในร่างกายและผ่านออกไป จะมีวิปริตธรรมเป็น
 ลำดับจนตลอดสาย

สงบจิ๋ว กุฎีที่อยู่อาศัย ยาแก้โรค สิ่งเหล่านี้ตามปกติมีความสะอาดพอ ดู แต่พอมา
 คลุกเคล้ากับร่างกายแล้วไม่ว่าสิ่งใด อาหารก็ต้องปฏิกุศลทันที ผ้าที่มีเนื้อดีและสะอาดก็
 กลายเป็นของสกปรก จำต้องซักฟอกอยู่เสมอ ไม่เช่นนั้นจะเป็นของสกปรกยิ่งขึ้น ใช้นุ่งห่ม
 ต่อไปอีกไม่ได้ เสนาสนะก็ต้องปิดกวาดเช็ดถูเสมอเช่นเดียวกัน เพราะอาศัยของไม่
 สะอาดเป็นเจ้าของและอยู่ที่นั่น จะอยู่ไปเฉย ๆ โดยไม่ทำความสะอาดไม่ได้ จะกลายเป็น
 โลงฝังดินขึ้นมาในกุฎีและศาลาหลังนั้น ๆ กิจวัตรคือการทำความสะอาดเกี่ยวกับสงบ จิ๋ว
 บริหาร เครื่องใช้ตลอดกุฎี วิหาร พระพุทธเจ้าต้องทรงบัญญัติให้ภิกษุปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านี้
 ด้วยความเอื้อเฟื้อไม่ให้ความเหม็นเฉย และปรับอาบัติโทษแก่ผู้ทอดธุระไม่เหลียวแล

เพราะฉะนั้น ปฏิสงขา โยนิโส จึงไม่ใช่ธรรมเล็กน้อย ผู้มี ปฏิสงขา โยนิโส ประจำใจจะไปจะมาจะเดินจะเหินจะฉันหรือจะทำอะไร ย่อมมีความรอบคอบ ไม่ค่อยมีความผิดพลาด เพราะอำนาจความแยบคายของปัญญา ส่งกระแสชานไปตามอาการที่เคลื่อนไหว

พระมีหน้าที่พิจารณา และถือเอาประโยชน์จากสิ่งที่มาเกี่ยวข้องกับตน โปรดอย่าให้มีความท้อแท้อ่อนแอต่อการพิจารณา ซึ่งเป็นงานของเราโดยตรง เพราะไม่เคยปรากฏว่าพระพุทธเจ้าผู้เป็นศาสดาของโลกได้ตรัสรู้ เพราะความอ่อนแอเป็นเครื่องบุกเบิกมรรคผลนิพพาน แต่ได้ตรัสรู้เพราะความขยันหมั่นเพียรเป็นมูลฐาน หนักก็เอา เบาก็ทำจนสำเร็จ ไม่ยอมถอยทัพกลับพระราชฐาน เท่านั้นเป็นทางเดินของศาสดา เวลาสำเร็จตามพระทัยมุ่งหวังแล้ว ก็ไม่เคยเปลี่ยนบทบาทแห่งธรรมที่ทรงรู้เห็นมาสอนสัตว์โลกให้เดินทางสายใหม่ พอลงให้บรรดาสัตว์เปลี่ยนทางจากสายความขยันหมั่นเพียร แล้วกลับมาก้าวเดินทางสายความเกียจคร้าน ความอ่อนแอ ความเห็นแก่ตัว ไม่มองดูธรรมคือ มัชฌิมา อันเป็นทางสายเอกที่ประทานไว้เลย

ทุกท่านจึงควรทราบไว้เสมอว่า กิเลสและบาปธรรมชอบเดินตามทางสายสะดวก ทำเอาตามใจชอบ แต่ธรรมชอบเดินตามทางสายฝืด ๆ ใจ ซึ่งเจ้ากิเลสไม่ชอบเดิน ถ้าต้องการอยากทราบเรื่องนี้โดยชัดเจน โปรดสังเกตดูตัวเราขณะที่กิเลสเข้าครอบงำมาก ๆ จะเห็นธรรมกลายเป็นหนามยอกหัวใจไปหมด ไม่อยากทำบุญให้ทาน นั่งสมาธิภาวนาแม้ชั่วขณะหนึ่ง กิจการที่เป็นไปเพื่อกุศล รู้สึกว่าขัดขวางจิตใจไม่อยากทำ ทั้งกลัวสิ้นเปลือง ทั้งกลัวเสียเวลา ทั้งกลัวจะลำบาก แต่สิ่งที่ขัดแย้งต่อทางกุศลแล้ว รู้สึกว่าชอบอกชอบใจ ถึงไหนถึงกัน ไม่คำนึงถึงความสิ้นเปลือง ไม่คำนึงถึงความเสียเวลาและความลำบาก มีหนายังอยากไปตั้งบ้านเรือนครอบครัว อยากไปตั้งวัดวาอารามอยู่ที่นั่นเสียเลยจะเป็นที่พอใจ

กิเลสกับธรรมภายในใจดวงเดียว เคยมีการขัดแย้งกันมาตลอดสายอย่างนี้แล ไม่เคยลงรอยกันตลอดกาล ถ้าแก้ไขไม่ได้ตราบดีเราจะเป็นผู้รับเคราะห์กรรมจากระหว่างกิเลสกับธรรมทะเลาะกันอยู่ตราบนั่น แต่ผู้มีธรรมคุ้มครองใจจะสามารถรื้อฟื้นตนขึ้นจากหล่มลึก คือกิเลสบาปกรรมได้ และจะสามารถอาจเอื้อมถึงมรรค ผล นิพพานโดยไม่อยู่ห่างจากความเพียรของผู้มีธรรมคุ้มครองใจนี้เลย

เราทุกท่านเป็นผู้หมดค่าหมดราคาในทางอื่นโดยความเสียสละของเราเอง เพื่อความมุ่งหวังต่อแดนพ้นทุกข์ภายในใจด้วยข้อปฏิบัติอันดีงาม โปรดมองดูปัจจุบันที่ตนกำลังดำเนินอยู่ในขณะนี้ สิ่งใดบกพร่องอย่าปล่อยให้ข้ามคืนข้ามวัน รีบแก้ไขทันที ชื่อว่าเป็นผู้ปรับปรุงตัวเองในปัจจุบันได้โดยถูกต้อง และชื่อว่าปรับปรุงอนาคตด้วยใน

ขณะเดียวกัน เพราะอนาคตจะดีหรือชั่วนั้นเป็นผลสืบทอดไปจากปัจจุบัน ถ้าปัจจุบันปรับปรุงตัวไม่ดีแล้ว อนาคตจะไม่มีผลดีอะไรเกิดขึ้นเลย ฉะนั้นการพยายามปรับปรุงตัวเองในปัจจุบันซึ่งกำลังศึกษา และอบรมอยู่นี้เป็นหลักสำคัญมาก จงทำความสนใจต่อการแก้ไขเปลี่ยนแปลงตนให้ถูกต้องในปัจจุบัน จนมีความมั่นคงและหาที่ตำหนิตนไม่ได้แล้ว ความเจริญรุ่งเรืองในอนาคตจะเป็นสมบัติของตนแต่ผู้เดียวเป็นผู้รับเสวยผล

การกล่าวเรื่องปรับปรุงตัวเองให้ดีในปัจจุบัน เพื่อความเป็นผู้มีอนาคตอันแจ่มใส นั้นย่อมนำไปใช้ได้ทุกเพศ ทุกวัย ทั้งหญิง ชาย นักบวช และฆราวาส โดยไม่เลือกชาติชั้นวรรณะ เพราะหลักความประพฤติ มรรยาท อธยาศัย หน้าที่การงานของบุคคลที่เป็นไปด้วยความเรียบร้อยในปัจจุบัน ย่อมล่อถึงอนาคตของบุคคลผู้นั้นด้วย

ฉะนั้น ในสถานแห่งธรรมนี้ทุกท่านที่อุตสาหะมาด้วยความสนใจ โปรดนำไปไตร่ตรองและปรับปรุงแก้ไขตนในปัจจุบันให้ดี อย่ยมองข้ามตนเองที่เรียกว่า *อตุตา* *หิ* *อตุตโน* *นาโถ* นี้ไปเสีย จะเป็นที่ยิ่งของตนได้ จะเป็นที่ยิ่งของโลกได้ ทั้งจะเป็นผู้เกิดทุนพระศาสนาให้เจริญรุ่งเรืองในอนาคตให้ปรากฏเด่นในปวงชน สมนามว่าเป็นลูกศิษย์พระตถาคตอย่างแท้จริง

จึงขอยุติธรรมเทศนาเพียงเท่านี้

www.Luangta.com or www.Luangta.or.th